

De pothoofdplant

Jac. van Hattum

bron

Jac. van Hattum, *De pothoofdplant*. Nijgh & van Ditmar, Rotterdam 1936

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/hatt004poth01_01/colofon.php

© 2017 dbnl / erven Jac. van Hattum

Lyrisch

De pothoofdplant

Liefdelozen...; in haar tover
bloeit open de bloem aan het havenhoofd;
wie brengt het stuifmeel tot haar over?
waarin heeft deze pracht geloofd?

Vanwaar het zaad, waaruit ontsproten
de vreemde bloem in het graniet?
Hoe sprong uit spleet, en zond haar loten
de pothoofdplant? - Ik weet het niet,

ik weet het niet - 'k Ben, als dit bloeien:
mijn hart staat open aan een zee;
van alle winden, die er woeien,
droeg geen het vruchtend stuifmeel mee.

Stervende vlinder

Die was te ver van bloem en plant
geflasserd over 't wijde meer,
die haalde niet het blauwend land
en dwarrelde te loevert neer.

En zo snel voer de ranke boot,
dat gij vergeefs uw kleine hand
hem toegereikt hebt voor zijn dood
in 't water, ver van bloem en plant.

Hij was in 't kielzog even nog
dat purperen coleusblad...;
ik was zo dankbaar, dat gij toch
uw hand hem toegestoken hadt.

Bloemenkeuze

Spelende vlinders, mariolein en tijm
en jij, gebogen bij 't lavendelbed,
als een kwatrijn, in Gods matrijs gezet,
met de vertrouwdheid van 't omarmend rijm.

Er is geen zomerdag zo rijk geweest:
de perzicschutting draagt het donzen fruit,
de wielewaal onafgebroken fluit,
en God, Die kleengedichtjes schrijft en leest.

Zo moest de hele wereld jou eens zien,
zeer aandachtsvol mijn kruiden toegewijd;
een wolk van blauw en geel ligt uitgespreid:
de wijde gratie van het mousselien.

Dan rijs je lachend en je rekt j'een wijl
en toont mij nu, wat je het liefste had:
een edelsteentje in spaans groen gevat:
het steenrood bloempje van de guichelheil.

Wat was zij ziek dien avond....

Wat was zij ziek dien avond en haar mond
verteld' ons, wat zij altijd had verzwegen;
wel heeft ons hart de volle maat gekregen;
soms lachte zij en riep: 'k Word weer gezond....'

En later in de nacht lag ze maar stil
een kinderliedje voor zich heen te zingen
en riep: 'Ik zie, ik zie zovele dingen,
die ik zo graag dicht naast mij hebben wil.'

Dan, in de morgen, was 't, of ze gewon,
wat haar het leven altijd had onthouden;
toen rustig zich haar smalle handen vouwden
viel over 't laken 't licht der morgenzon.

Ze wenkt' en fluisterde: 'Laat mij alleen....';
en met 't Geluk, dat zij zich had verworven,
is in dat ochtenduur zij stil gestorven;
zo, stil-berustend, gaan Gods Kind'ren heen.

Klacht

Dat Gij m'ook dit ontnomen en
verhinderd hebt: mijn stille geven,
hoe 'k duizend maal gekomen ben
de kleine flakkervlam van 't leven
te hoeden en mij overboog
en zweeg, waar onze ogen spraken;
- o, hoe de scheiding toen reeds woog
en geen de ander aan dorst raken,
omdat reeds alles anders was,
gemeten naar een and're waarde:
een zieke, die niet meer genas
en vrij zich maakte van de aarde
en niet belemmerd wilde zijn
en dit niet hoefde uit te spreken,
waar, boven alle aardse pijn,
die ogen zo God-Schouwend keken.

Toch hebt Gij, Dood, die kleine vlam
nog onverwacht tot U genomen:
- o, avond, dat ik tot haar kwam
en wist: 'Ik ben te laat gekomen....'

Aan mijn Moeder

Ik heb zoveel, zoveel van U,
dat ik door U mij zelf hervind -
voor mij is zoveel duid'lijk nu:
Uw hart zingt in de stem van het kind.

Alleen Uw grote goedheid gaat
onder mijn schaamte vaak teloor
maar bloeit dan in het avonduur,
in teêre verzen soms tevoor.

Want dit heb ik met U gemeen,
dat eenzaamheid mij milder maakt -
de avond spint zich om mij heen
en vrede heeft mij aangeraakt.

En argloos schrijft mijn late pen
dan iets van mijn bewogenheid,
verwonderd vaak, dat ik het ben,
vertrouwend meest, dat Gij het zijt.

Want zelden was de harteklop
aan een paar mensen zo gemeen -
ik hoor Uw grote, goede hart
door al mijn avondliedjes heen.

Het stenen hart

Aan 't kille marmer van Uw Schoonheid rankt
mijn Liefde omhoog en bloeit, verspilt en geeft:
een rijke klimmer, die rond het marmer weeft
het mozaïek der ongeachte daden.

- daar vallen blaad'ren bloedrood op de paden
en ied're rank heeft tevergeefs geleefd
en ied're bloem heeft tevergeefs gebloeid
en het bloemenhart, dit hart is zo vermoeid
en vreest de zwarte vlinder, die er zweeft....

o, Liefde, die rond het kilste marmer rankt.

Zo koud is alles, dat dit nooit ontdooit;
mijn hart zal niet zijn nederlaag erkennen:
de pijn wordt lust; Uw onbewogen schennen
wordt spoorslag - en een schat opnieuw vergooid...

de kleine Liefdevogels kwett'ren luid
en nest'len aan Uw stenen hart in 't mozaïek
en steken vrij het veren kopje uit
en vest'gen er hun blije republiek.

Maar Gij acht niets, de klimmer, noch de rank,
de bloemen niet en niet dat klein gediert',
dat aan Uw hart vervoerend tiereliert
en onbewogenheid oogst, als zijn dank.

Hart, houd dat koude marmerbeeld getooid
en klimmer klim en steekt Uw kopjes uit
en kwettert, Liefdevogels, eens zo luid....

ik weet, ik weet, dat eens dat hart ontdooit....

De vreemde

Tot berstens toe eens liefgehad,
heeft dan het hart zijn kreuk bekomen;
aan al zijn dagen werd ontnomen
het lievend gaan langs lentepad.

Een opgejaagde, die soms dacht,
dat hij nog eenmaal weer zou vinden,
dat rijke gaan van de beminden,
een zwerver om zijn rust gebracht.

En, overal herinnering,
heeft hij zijn dwaas verzet geboden;
hij wilde alles in zich doden,
hoezeer hij ook aan alles hing.

En zó, versplinterd en verward,
trachtend' deêz Liefde te verhelen,
speurde hij vaak, in het lievend spelen
van minnenden, zijn vroeger hart.

Goede raad

Ik voel mij een hoger beest, in jou gekooïd;
wat erger is: die kooi zelf toegeslopen;
voor temmersvoeten heeft geen dier gekropen,
zo laag, zo laf, zo liederlijk vergooid.

Maar ik ben meer, dan dat lafhartig dier,
dat, bronstig, gromt bij 't wentelen en keren
en dat jij zelf, vol afschuw, tracht te weren,
meer, dan die straathond, met zijn geil plezier.

Meer, dan dat beest, dat jou en mij tempteert:
de wulpse sater met de ruige poten,
en meer, dan al zijn trieste rotgenoten
en ik weet, dat eens dat meerder triumfeert.

Oorlof, mijn Lief, zolang de sater woedt....
En geeft hij kopjes langs Uw fraaie kuiten,
dan kunt Gij hem gevoeglijk buitensluiten;
ik weet ook niet, wat ik U raden moet.

Dichters

Zij schreven verzen; schreven niets bij tijden
en vreesden, dat het dichten was gedaan;
tot weer hun monden wijsheid rhythmisch zeiden
en weer copie ter perse is gegaan.

Zij schreven verzen; schreven onderscheiden;
elk schreef weer anders, schoon hij eender dacht;
want zij vertolkten slechts hun ene lijden:
de mens op aarde, die zijn hemel wacht.

Zij schreven verzen; prevelden gebeden,
maar hadden van hun dagen niets verstaan;
zij wisten niet, wat veel miljoenen leden;
zij waren slechts met eigen lot begaan.

En toen zij toch een dag de brand bespeurden,
sloten zij zeer zorgvuldig raam en deur...
en in hun kamer, waar roô-rozen geurden,
werkten zij voort aan 't rhythmisch, schoon gebeur.

En toen de hemel, dond'rend, nederkraakte
en d'aarde uit haar oude banen schoot,
dronk d'ene thee, waar d'and're verzen maakte
en wijl de derde het laatste venster sloot.

Vanwaar komt plots....

Vanwaar komt plots die tederheid in mij?
Heb ik niet zeer onlangs nog zo geschreven,
alsof ik niets meer liefhad in dit leven?
Wat bracht mij inzicht - wat bevrijding bij?

Ik weet het niet. 't Is, of een regen daalt
van grote, warme lenteavonddroppen
zo in mijn ziel - daar scheen nog iets te knoppen
en liefde heeft het haten achterhaald.

Nu is 't, of ik dat And're Zelf zie gaan,
zo diep beschaamd om het teugelloze haten -
ik hoor de warme lentedroppen praten
in mijne ziel, waar vreugden, berstend, staan.

O dit geluk, waarvan ik maar niet weet,
hoe 't plots'ling zo maar alles kwam herwinnen;
ik droomde niet, dat 'k ooit kon herbeginnen,
na al de pijnen, die ik and'ren deed.

O, deze vreugd', waarvan ik nauw' versta,
wat of het is; vanwaar het is gekomen.
Nu is de haat mijn schouders afgenomen;
en 'k weet, ik weet, dat ik veel rijker ga.

Kind'ren van mensen, mij benauwt....

Kind'ren van mensen, mij benauwt
dit roekeloos met waarden spelen;
hier het koude heersen-door-verdelen
en elders haat, die harten knauwt.

En overal een eend're zucht
naar eens verworven zekerheden;
Geloof, te onoprecht beleden,
is van de harten weggevluht.

Geen volk stond leger aan zijn tijd;
geen tijd schiep wreder moôglicheden;
er is geworsteld en gebeden;
wat zegevierde was de nijd.

Niets werd gewonnen, dan aan haat
en aan bereidheid tot verdelgen;
straks is de bozen 't bloedig zwelgen
en pleegt d'oprechtste zijn verraad.

Hemel, waaraan de sterren staan,
wat is der liefdelozen waarde?
Onder de sterren staat de aarde
in het koude haten bovenaan.

Bekentenis

Heer, alles heeft men al met U gedaan:
in Uwe naam de weduwwrouw bestolen,
de aarz'lende beangst, en hun, die dolen,
gezegd: 'Gij deedt Hem aan het Kruishout slaan.'

Heer, met geen mens is, als met God, gezeuld:
wat zij al niet in Uwe naam bestonden....
Uw naam werd vitriool in heersers-monden;
er is gemoord, gebrandschat en gebeuld....

Uw bleek gelaat was als een stille bloem;
Gij zaagt de handel aan Uw wonde voeten
en wist, hoe duizend-duizenden U groetten
uit eigenbaat, uit eerzucht en om roem.

Gij wist zoveel - en hingt daar bleek en stil;
éénmaal hebt Gij U onder ons begeven
en iedereen stond naar Uw prachtig leven
en toen Gij sterft, riedt Gij een Hoger Wil.

Gij weet te goed: wanneer Gij andermaal
de boze mens Uw goede Woord zoudt leren,
zou 't peleton een twintigtal geweren
afvuren om Uw schoon, maar dwaas verhaal.

Nu hangt Gij met Uw stil en bleek gelaat
schier afgewend - en aan Uw wonde voeten
zal ik mijn vijand, zal hij mij ontmoeten:
tot aan het Kruishout wast der mensen haat.

Heer, ik ben klein; mijn haten is zo groot;
o, Jezus, ik ben één van Uwe beulen;
ik zal met U tot aan het einde zeulen;
Gij stierft zo vaak om mij een bitt're dood.

Haar zwijgen om het kind....

Een zwakke vrouw; een sterke man;
- al bleek dit alles later schijn;
wie zou, dan Moeder, sterker zijn? -
en het kind, dat niet begrijpen kan.

Dit heeft m' als kind het meest gewond:
zijn koude onrechtvaardigheid;
en dit heeft mij het meest verblijd:
die trots rond haar gesloten mond.

Hij zag nooit haar vervoerend schoon,
haar machtige beslotenheid;
- er is geen wezen, dat zo lijdt,
als het kind, onder te brute hoon. -

Geen wezen zo onfeilbaar kiest
en stelt zich voor geschonden trouw;
een zwakke man; een sterke vrouw
en onrecht, dat aan het eind verliest.

Soms draagt een kind onzegbaar leed;
wat het meest mij aan mijn jeugd verbond,
is Moeders sterk-gesloten mond
- een zwijgen, dat ik nooit vergeet,
zomin, als het opgewonden waken,
als zij beneden driftig spraken. -

Gebed voor den vrek

Kent Gij hem wel: God schiep hem op de dag,
dat hij het schema aap en gier, al spelend,
vermengde en, de qualiteiten delend,
verrast den vrek voor Zijne ogen zag.

Zijn neus en hals doen denken aan de gier,
en, als hij d'armen rond de goudhoop strengelt,
en met de vingers in de munten tengelt,
ziet Gij voor U de aap in dit boos dier.

Hem sluipt de armoe toe in d'avondstraat;
de wanhoop komt van het ziekbed afgegleden;
de weduwvrouw heeft zelfs vergeefs gebeden:
steeds onbewogen blijft dit geel gelaat.

Des avonds spreekt hij met de beeldenaar
der gouden munten, maar in zijne spinde
zult Gij aan leeftocht nauw' voldoende vinden:
van honger krampt hij veelal in elkaar.

Uw stille Zoon erbarmt Zich over all':
over het kind, den wijsgeer en den gek
en op een avond werpt de gele vrek
zijn goud Hem toe, opdat hij rusten zal.

Geef, Jezus, rust den dichter en den gek,
geef rust het kind, den wijsgeer en de nippers;
verscheur Uw schema's, God, aan duizend snippers:
vanavond kreeg ik meelij met een vrek.

Herinnering

Een oude vuurmond, een verroeste kogel,
hardstenen leeuwen met gesperde muil,
en voor de ramen, half in klimop schuil,
vloog door de kamers die verdwaalde vogel.

Een windvaan knarste - en de zestien eeuwen
van 't koôpren jaartal hingen uit het lood;
dit was geen slapen meer, dit was de Dood;
hier kwam de neiging om het uit te schreeuwen.

En, rusteloos, vloog maar door die vertrekken
de witte vogel, die geen uitweg vond;
zo dwaalt een geest na zijn verdoeming rond
en vindt geen handen, die tot hulp zich strekken.

Toen heb ik struik en doren op zij gebogen;
de wrakke vlonder droeg mijn jong gewicht
en door een open luik kwam tot het licht
die witte vogel fluitend heen gevlogen.

Mij heugt zo goed die vuurmond en die kogel,
d'arduinen leeuwen met gesperde muil
en voor de ramen, half in klimop schuil,
mijn Ziel, als gij verdwaald, een witte vogel.

Ik dacht mij in....

Ik dacht mij in en droomde een Heel-Al,
- een Paradijs met licht- en waterval
het middenpunt - en weer, als in die dagen,
twee nieuwe mensen in een vruchtbaar dal.

En voor mijn oog gingen zij naakt en bloot.
Mijn hand wrong rond de polsen van de Dood,
want om de pracht van deze jonge mensen
was mijn ontroering bovenmate groot.

Zó blij keek geen naar mijne tekens uit:
zij achtten al': der voôglen blij gefluit
en het schitterspel der stom-gebleven vissen;
en nergens rijpte hun verboden fruit.

En eenmaal traden met een schaterlach
die twee gedrieën aan de jonge dag;
ik klemde vaster nog mijn sterke hand
Doods polsen rond, toen ik hun vreugde zag.

En op een ochtend klonk een zacht geschrei;
op kousevoeten slopen naderbij
de dieren al': beer, luipaard, tijger, los....;
toen maakte ik Doods harde polsen vrij.

Denkend: 'Hoe is 't gedierte deze toegezind,
die ouders bei' en dit zo kleine kind;
't is onrechtvaardig, als ik langer nog,
uit vete en vrees, Doods maâgre polsen bind.'

- De los, de tijger, 't luipaard en de beer
namen direct naar het kreupelhout hun keer;
het peppelblad hing roerloos aan zijn stelen;
en licht- noch waterval ruiste er meer.

Door mijne schepping klonk Doods hoongelach;
geen dier, dat niet vol vreze rond zich zag.
- waar was de Vrede, die dit Al doorvoer,
toen nog de Dood gebonden voor mij lag?

En waarom liet ik toch Doods polsen vrij,
toen alles toesloop op dat teer geschrei;
de dieren al': beer, luipaard, tijger, los....;
was van die drie 't Geluk te veel voor mij?

Nog lang, in droom, volgde ik dier scheps'len lot;
d'ontbonden Dood dreef met hun angst de spot;
dit was 't refrein in het wijste boek dier mensen:

‘DAN, ONZE GOD IS EEN NAIJV'RIG GOD...’

Het nieuwe Golgotha

O, Here Jezus, met Uw droeve ogen
ziet Gij de wereld onzer dagen aan;
Gij ziet veel kinderkens in lompen gaan
en van veel moeders kent Gij het onvermogen.

Gij kent de koud-verpolitiekte zielen
en raadt de ploertendoder en de dolk
in ieders vuist, en ziet, hoe gans een volk
voor botte leiders in het stof wil knielen.

Gij hoort de leuzen en de lof der naties;
- elk volk tiert woest in 't eigen reservaat -
men slaat geen acht op Uw ontsteld gelaat,
marcherend in bewapende formaties.

Straks komt de krijgsman weer aan 't kribje staan;
- geen Leider zal aan U de cijns onthouden -;
(hoe vaak zich reeds bebloede handen vouwden
en moordenaars Uw stal zijn toegegaan.) -

Heer Jezus, dat Gij dit niet kunt beletten:
dat Gij de stank van gas en bloed gedooft;
en, moordenaars, dat Gij U dus verhoogt
en stal en krib en Kindje durft bezetten.

Laatdunkend volk en volkeren ontzint
en Hebzucht, dronken op Uw molme troon,
en dat verschrikte Kind, Gods eigen Zoon;
(hoe ieder zegt, dat hij Hem teêr bemint....)

Heer Jezus, ach, is dit dan onvermogen,
dat Gij de waanzin rond U tieren laat?
- Ik zie Uw bleek en zeer ontzet gelaat
en lees de wanhoop in Uw grote ogen -

Heer Jezus, ik, - ik zal U mee verraden:
ook ik marcheerde U in 't grijs voorbij,
de bajonet, de scherpe bijl terzijz....,
in staat, o, Jezus, tot de vuilste daden.

En dat mijn handen nog geen leven schonden
is enkel toeval....; Heer, ik ben gegaan
en Gij zaagt mij zo stil en ernstig aan,
Uw handen bloedend, die ik zo dorst wonden.

Heer Jezus, ach, ik zal wel nimmer vinden,
de moed, die leidt tot een nieuw Golgotha;
ik loop de grijsgeklede kudde na:
de mensen, die 'U, allen, zeer beminden....'

En immer staat Gij weer bezij de wegen
en aan 't staketsel rond het reservaat
en ziet de mens, die zich te buiten gaat
en voelt U aan zijn bajonet geregen,

voelt U vergast, in prikkeldraad verwonden,
gemarteld en van leed en hel bedreigd....;
o, Jezus Christus, Die naar adem hijgt,
die stage Dood is al door onze zonden....

Voor mijn Moeder

Niets is zo kwetsbaar, Moeder, als Gij zijt,
roerloze kaarsvlam op albasten blaker,
zo schoon, dat zeer ontroerd de grote Maker
van U verwijderd houdt de driftige tijd.

Wanneer de deuren slaan wakkert de vlam;
de Liefde waakt rond dit serene branden:
er is het schutten door ontroerde handen
vrezend, dat dood dit kostbaar leven nam.

Het Leven kan geen and're winsten geven,
dan wat door U zo schoon verworven is:
de angst der kind'ren voor een droef gemis,
hun zorgzaam waken rond Uw tere leven.

Alles wat kwetsen kan aan ruwe vlagen
hebben wij samen van U weggedaan;
het jaar was zacht - er hangt nog bloesem aan
de najaarstakken - zo Uw late dagen.

En wij verlachen onze angst voor morgen,
waar Gij de diensten weert, die elk bedrijft
en zegt, dat Gij alleen voor óns wilt zorgen,
schertsend, dat Gij tot aan Uw eeuwfeest blijft.

Terrestrisch

In memoriam Bonzeman

Rust zacht....; Gij deedt wel nooit veel anders;
 slaap zacht Uw waarde burgerslaap;
 nog zie ik U: een wolf ter meeting;
 in 't parlement het mildste schaap.
 Gij waart twee-duidend van gevoelen;
 Gij waart er steeds en nimmer bij;
 Uw achterst tussen alle stoelen;
 een afgezant van de

Partij.

Ge speelt'Uw spel met hoge kansen
 op het ietwat slap gespannen koord;
 Gij wist naar links en rechts te Chancen
 en gingt met het behoud accoord.
 Uw pacifistisch paraderen
 was U èn kip èn gouden ei;
 Uw kunst was phrasen te lanceren,
 als afgezant van de

Partij.

Rust zacht....; knock-out na zoveel rondes
 van het pacifistische gedoe;
 Uw laatste roastbeef is verslonden;
 'Parler-Mentir'- en duttensmoe
 zijt Gij de Vaad'ren toegekropen
 op deze schone dag van Mei;
 er viel een heerlijk plaatsje open.
 'Qui suit?' - en 'Leve de
 PARTIJ!'

De ochlocraat

Uw zoete flemen naar 'de vijfde stand',
Uw staag beroep op lage sentimenten;
de drukke doening der gebalde hand,
het vlotte spel van de raffinementen

en achter mij kirrend een luxe vrouw,
juichend, waar gij het prachtig wist te zeggen -
ach, heel dit spel, dat ik ontmask'ren wou
om het vies verraad de hoorders voor te leggen....

ach, heel dit spel.... en 't Proletariaat
hoort weer zijn heil in het vlotte woord verkonden...;
het zingt, het zingt, nu het de zaal verlaat:
'Ten laatste male....', uit drie-duizend monden.

De dichter

In het rode hemd der revolutionnaires,
 schoon mét culotte, treedt de dichter nader,
 het angstzweet-van-de-statie aan z'n haren:
 hij is de bloem van ons revolte kader.

Hij geeft een wenk en alle lichten doven;
 alleen hij staat daar in vijf duizend kaarsen,
 dan gaat zijn stem het orgelspel te boven:
 hij leest: 'het lent van zijn opstand'ge vaersen',

de Marseillaise tracht hem t'overstemmen;
 het orgel dreunt meer, dan was afgesproken -
 'AVEC CULOTTE' laat door niets zich remmen:
 Zijn Heilig Ik komt door de regels spoken:

'IK HEB GELEDEN.... IK VOOR U GESTREDEN....;
 'IK HEB....; IK ZAL....; IK WIL U ALLES GEVEN....;
 ER IS DOOR MIJ GEWORSTELD EN GEBEDEN;
 O, Kèmerèden, U WAS GANS MIJN LEVEN....'

(hij is pas even dertig, onze zanger,
 was wat laat droog en leerd' in het derde lopen;
 tot twintig ging hij school, toen ging het niet langer,
 om knollen voor citroenen te verkopen....

't laatst gaf hij ons zijn lied, zijn stem, zijn handen
en de perfectie-der-raffinementen,
de weelde van de peerlenrij der tanden:
opnieuw kon hij met z'n citroenen venten.)

Klein in het licht staat daar de bloem van het kèder,
in het rode hemd der revolutionnaires
- schoon met culotte -; Marx brengt hij ons nèder:
'De grote denker met de wilde hèn....'

Als ik mijn zin kreeg, dan: 't werd 'sans-culotte'
en op Uw blote bibsjes werd geslagen,
maar zolang duizenden U laten spotten,
vermag ik niet U hier vandaan te jagen.

De zwervende monnik

Zeg: God - en zie, op zijn gelaat
vertrekt zich slechts één enk'le spier,
maar 't is, of een gemarteld dier
zijn felle klauwen naar U slaat.

Want onder dit verbijst'rend woord
heeft men in 't machtige convent
zijn ongebreideldheid gesmoord
en hem slechts boeten toegekend.

En, die een zesde werelddeel
in kaart bracht en ook vinden zou,
was elke litanie te veel,
de pij het mind're kleed der vrouw.

Hij wilde dolende alom
en niets, dan enkel zwervend zijn
en van convent en trotse dom
viel elke zuilengang te klein.

Vloekend het opgedrongen lot,
gelofte brekend' en ontvlucht,
werd hem de grote naam van God
meer ontzagwekkend en geducht.

Zeg: God - en zie: op zijn gelaat
vertrekt zich slechts een enkele spier,
maar 't is, of een gemarteld dier
zijn felle klauwen naar U slaat.

De priester

Een pijnlijk iets, als Priester, bei', en Nood
ter weerszij van de brug een tjalk verbeiden;
de protestantse jeugd gluurt half-bezijden:
reminiscentie van voorvaders dood,

oer-heugenis van nog vóór Alva's tijd.
Het Allerheiligst maakt een slechte beurt;
de Priester is geïrriteerd en kleurt,
terwijl het schip heel langzaam nader glijdt.

Hij vindt de blik dier jeugd verduiveld kras
en koud de Noordenwind, die vlijmend bijt;
terwijl hij, plechtig, op en neder schrijdt,
houdt hij één hand, verholen, in zijn jas.

Het bruine zeil, reusachtig tegen 't fond
der opgehaalde brug, slaat revend neer;
de Priester loopt met Onzen Lieven Heer;
een wrange trek om zijn verbeterd mond.

Nu is het schip voorbij - de Priester gaat
omzichtig, waar de menigt' voorwaarts stuwt;
het eerst die jeugd, die het mysterie schuwt;
zólang nieuwsgierig, als het dichtbij staat.

En nu, alleen weer, en bedacht op Dood
en op uiteindelijk berustend lijden,
zie ik hem afzijds van de mensen schrijden
en trooster zijn in iemands laatste nood.

Ponderabele Geest

Eerwaarde, het Kruis was onder U bezweken,
 onder Uw wicht Uw handenpaar gescheurd;
 naar het ponderabele waart Gij gekeurd:
 geteld, gewogen en te zwaar gebleken.

En, naar het Kruishout brak, 't gelaat ter aarde
 of naar Uw hemel, hulp'loos, opgericht,
 hadt Gij het volk ten laatste male ontsticht,
 de schrale bende, tierend rond Eerwaarde.

Uw vinger dorst tot soberheid vermanen...;
 versterving lag bestorven in Uw mond...;
 tot men U woog en U te zwaar bevond,
 ontdaan van Uw omhullende soutane....

Maar: niemand zal U van Uw kleed beroven,
 daarom wordt niet gedobbeld en getuist,
 verzekerd, als Gij onder armen huist:
 verzade-kemel-tot-de-naald-hierboven.

Zo was Uw meester niet - niet bij de rijken
 en bij de armen niet - en onverhuld
 en het licht-voorzegb're werd aan Hem vervuld....

.....

Eerwaarde, 't Kruis zou onder U bezwijken.

De jichtige predikant

Da's ieder najaar weer dat oud verdriet;
ach, Here God, dat smaakt Uw dienstknecht niet,
al riep hij duizendmaal U kaarmend aan:
'Dat, Here, Gij ons breuken komt te slaan...'

Als hij de scheuten door zijn knoken voelt,
heeft hij dat niet zo letterlijk bedoeld -
't is rijk'lijk veel, o, Here, des vermaans:
Gij naamt de letter van de Tale Kanaäns.

- Hoe kroop deez' Christen zijn gemeente voor
en blaatte ootmoed in Gods Heilig Oor,
als hij zich tot Gods Aandacht onderwond:
een kruipend dier, verzadigd en gezond. -

O, Here, ziet, wat thans die dienstknecht lijdt
voor weinig goede smaak en fijngevoeligheid:
Gij, zo genadig, Die met jicht slechts sloeg
hem, die U, kaarmend, om verbrijz'ling vroeg.

Orthodoxie

Hij is een zeer beruchte papenvreter;
 - hij zegt: zijn over-overgrootpapa
 joeg d'inquisitie door de bossen na,
 om dien stookte de beul het vuurtje heter. -

Zijn vette vinger wijst in de foliant
 het jaartal en de naam van dezen ketter;
 zijn vinger streelt de fraai gothieke letter;
 ik denk: 'En toch heb jij een papenhand;

en toch heb jij dezelfde streken beet;
 't is mij al eens van Rome of Dordt gebeten;
 bet-overgrootpapa's kan ik vergeten,
 maar niet dat stom-gedragen werkersleed;

die trage koppen onder jouw gehoor,
 die twee-maal drie uur 's Zondags jou gedogen;
 traditioneel brak jij in deze ogen
 de Menselijkheid: jij ging in ootmoed voor

en schreeuwde lasterlijk den Schepper aan
 en braakte een taal, die ik niet neer durf schrijven:
 maar dieper bogen zich die werkerslijven
 en meer beangst kon ieder huiswaarts gaan.

Da's ied're Zondag weer hetzelfde lied:
 jouw kwijlend bidden voor gekroonde hoofden,
 die zelf aan God-noch-Zijn-Gebod geloofden -
 (maar, Dominee, dat weet jouw volkje niet)

je preken tegen die 't verzet bestaan,
tegen rechtvaardigen, die willen leven -
jij durft geweren in veel handen geven
en met je woord voer jij de dwepers aan,

en zweept hen op, dat zij 't Gezag gaan schragen
van 'één-door-God-gegeven-Overheid' -
jij ruikt een nieuwe, bloederige tijd
en zult je honden naar de steden jagen.

Dat alles zie ik en die witte kerk,
jouw lijdzaam volk, die burgerwachtgeweren,
en jij, die bij de adel gaat dineren....:
't is erger mij, dan Alva's beulenwerk.

Het Heilig Avondmaal der Rijken

Ze zeiden met een moe gebaar en wreev'lig, dat men hen kwam storen:
'Uw noden zijn, voorwaar, voorwaar in Uw opstandig brein geboren.'

Zij stuurden arme tobbers heen en wisten niets hun mee te geven,
dan blind vertrouwen in Dien Eén en uitzicht op een Eeuwig-Leven.

En toen het landvolk was gegaan, de laatste voetstap was verklonken,
brak men de zuiv're broden aan en werd de beker vol geschonken.

Maar, over het veld, achter de stoet en pogende die te bereiken,
de donk're hutten tegemoet, ging Jezus, walgend van de Rijken.

De oude beroepskorporaal

Hij had niets militairs - tot in de mine
deed hij bedroevend aan, een idioot;
de uniform vermot en veel te groot
met aan de panden vuil van de latrine.

Geen mens ter wereld zou hem iets bevelen
en geen soldaat heeft hem gesalueerd;
hij leefde niet, hij heeft gevegeteerd,
maar de cantinekat kwam met hem spelen.

Geen zou hem echter bij dit spel betrappen:
hij sloop de poes, zij hem verholen toe;
van haar te strelen werd hij nimmer moe,
schuw rond zich kijkend, dat geen hem zou snappen.

Een avond heeft hij met mij bier gedronken,
nadat ik weken vriend'lijk was geweest;
hij streeelde rusteloos dat spinnend beest
met handen, die naar rans geweervet stonken.

En vaak zat ik sindsdien in de cantine
en bood hem 's avonds de koel bitt're dronk,
ofschoon hij eeuwig naar geweervet stonk
en - walgelijk - naar vuil van de latrine.

Herhalingsoefeningen

‘Tra-ra - tra-ra’, daar komt hij neuriënd binnen
de groot-majoor: wij springen in de stand;
hij salueert, wenkt met zijn fraaie hand
ten teken, dat wij kunnen herbeginnen.

Zes passen later komt zijn adjudant
- schoolmeesterszoon, van niets tot luit' geklommen -
zijn sterren hebben steeds het meest geglommen
aan 't firmament van 't Harderwijkse Zand.

De groot-majoor is van oer-oude adel
- liever verheerd zijn ook wij, dan verknecht -
- wat zat die luitenantstenuw weer slecht;
wat hing hij weer belabberd in het zadel. -

‘Tra-ra - tra-ra....’ - hij trommelt aan de ruiten
de groot-majoor - en in de prille zon
treedt buiten aan het derde bataljon;
hij zwiept de rijzweep, spelend, langs zijn kuit.

De luitenant benut de fraaie kans
om zijn papa's collega te kleineren
- hoe prikkelt hem mijn kritisch observeren -
‘Wat doe jij eigenlijk,’ vraagt hij, ‘ordonnans?’

De adel aan het raam schijnt op te letten,
- hij kent de burger in zijn adjudant -
en weerom wenkt hij met zijn fraaie hand:
'Haal, als je wilt een doosje sigaretten....'

Dit is het teken om te eclipseren;
uit de cantine keer ik eerst weerom,
wanneer een verre en heel vage trom
mij zegt, dat zij door Ermelo marcheren.

Tante's laatste boek.

De pacifisten drinken samen thee
 en straks zal Tante iets uit Latzko lezen
 - het zal wel weer het allerijselijkt' wezen
 en Tante sterft 'die duizend doden mee'. -

Soms voel ik: 'Tante zuiver is het niet....;
 pijn moet als pijn gevoeld zijn.... en jouw rillen....'
 en plots herinner 'k me mijn jongensbillen,
 die Tante blauw sloeg met haar Spaanse riet....

(Lust wordt door uitstel fijner....) 'Nog wat thee?'
 - o, God, als wij ons nu eens zeer vergisten
 in Tante en haar brave pacifisten? -
 'Ik nog wat thee? Heus, Tante, dank U; nee!'

En ik denk maar: 'Tante, zuiver is het niet....'
 en ik zou ze 't wel in d'oren schreeuwen willen,
 hoe Tante mij mijn mag're jongensbillen....;
 dan schuift ze mij haar boek toe: 'LEWISIT'.

Und ich sah, dass es zarte, feine Frauenhände waren....

Hij droeg de vloek - had zij gepeinsd haar dagen
niet op het kind en het ellek uur gevoed,
wel toegeneigd, schoon onder pijnlijk vragen:
'Geen zoon, geen zoon, dan zijn mijn dagen goed.'

Formerend was ze geest in aarz'lend leven,
dat vond zijn vorm, út boven hare wil;
nervus had zij z'n dagen vol geschreven;
zij zag den zoon en zweeg, verbijsterd, stil.

Een knaap ging hij - eenzelvig en verlegen -
hij vond de weg niet, die een knaap wil gaan;
hij, die in het leven aandeel had gekregen,
bleef zeer vervreemd en aan de ingang staan.

Totdat een dag men smalend zei: 'Gij, peinzer,
gij zijt een vrouw...' - toen vloog een gloeiend rood
hem naar de kaken en toen werd hij veinzer,
ging dol en driest en zocht de koele dood.

Hij droeg de vloek - zijn vrouwenhanden waren
zacht als fluweel - zo was zijn gans bestaan,
onmerkbaar zelfs voor allen, die hem zagen:
aan 't anders-zijn is hij teniet gegaan.

Want smachtend ging hij, die niet anders wilde,
maar onbewust week van 't verlangde pad;
één, die zijn driften aan zichzelf stilde,
schoon elke daad zijn fel berouwen had.

Zijn leven was martyri - eenmaal minde
hij zijnen vriend - út boven elke maat,
tot, plots'ling, hij te nacht zich klaar bezinde,
dat strafloos geen natuur te buiten gaat.

En schuwer nog ging hij zijn donk're dagen,
zijn uren toe - de vriend had hem verstaan
en was verwonderd om zijn vreemde vragen
en wreev'lig dan aan hem voorbij gegaan.

Toen vraten spot en haat en misverstanden
aan ellek uur - na 's vrienden grof verraad,
en smalend wees men hem zijn vrouwenhanden
en hoonde hem om zijn uitzond're staat.

Wijd spant het water onder deemst'ren nachten
- stolden Gods sterren tot een verre traan? -
Hij is de golven, die hem fulpen wachtten
en moe-gejaagd, zijn einde toegegaan.

Want, wie aan het leven dus gepijnigd stonden,
drijft het leven voort tot een verkort bestand;
zij, die hem 's morgens in de golven vonden,
wezen elkaar zijn fijne vrouwenhand.

De aarzelende.

Had hij maar eerder, dacht hij, toegetast,
 maar iets gezegd van wat hem steeds bezielde;
 die duizend maal in dagdroom voor haar knielde
 en hong'rend was, had aan haar dis gevast.

Zij moedigd' aan, waar ongeschreven wet
 belette zélf het grote woord te spreken;
 haar zoekende, was hij haar steeds ontweken;
 hij duchtte spel en had zich mat gezet.

't Inwendig zingen werd nooit tongetaal
 en wat hij 's nachts, poëtisch, formuleerde:
 zijn Liefde, die haar bovenal begeerde,
 leek hem bij dag verwaten en banaal.

Hij vond de woorden niet en hij ontweek;
 - een vlinder, die aan de cocon bleef hangen
 met vleugeltrilleren - 't bleef z'n verlangen....
 hoe zij vergeefs hem naar de lippen keek.

- Hij liet niet los en vlinderde niet toe,
 hoe ook de bloem hem noodde en bekoorde -
 en zij, die nooit het lang-verbeide hoorde,
 werd deze aarzeling en het eigen wachten moe.

'Hij zal' - dacht zij -, die instinctief verstond,
 'begeren, aarzelen en nimmer hand'len'
 - bespiedend, zag hij haar een avond wandelen,
 zijn woorden lezend van eens anders mond. -

En hong'rend week, die aan haar dis gevast
 en nooit gezegd had, wat hem steeds bezielde,
 die in zijn dagdroom aan haar voeten knielde
 en, altijd aarz'lend, nooit had toegetast.

Dorpslaster

En toen ze zeer gemene dingen zeiden,
dacht hij: 'God, streep deez' beesten zwart en geel'
- de walging sloeg de vingers rond zijn keel -
hij mocht Mignonn' meer, dan die braven, lijden.

Zij was een vreemdelinge onder dezen;
haar zonde was, dat zij spontaner deed,
een Eva, die in elke appel beet,
om niet met hen in 't Paradijs te wezen,

dat ingebed tussen schijnheil'ge stromen
en overwoekerd was van bilzenkruid;
hun vurig zwaard dreef haar hun kletsclan uit;
het had geen zin, er ooit terug te komen.

En toen men ook zijn oordeel wou vernemen
en hij haar hoog hield tegen dit gemeen,
trof hem bereids dezelfde Christensteen:
de vale broodroof door 't venijnig temen.

Veel later op zijn verre vreemde tochten,
had nog dit dorp aan koorts'ge dromen deel:
er kropen vette slangen, zwart en geel,
arglistig langs diep-donk're varenskrochten.

De oude dame

Zij kwam langs het bospad; heel die zomermaand
heeft zij dezelfde weg, verrukt, genomen;
ik wist, dat ik haar daar zou tegenkomen,
zeer aandachtsvol het smalle wegje gaand.

Het viel mij op, hoe zij vermoeider ging;
'Eén maandje nog en ik zou zijn genezen;
het moet hier in September prachtig wezen....;
gezond te zijn is zo'n verruk'lijk ding....'

Dan hield zij mij haar nieuwe vondsten voor:
een gaaienvoertje en wat witte heide;
'Dat heet geluk, Mevrouw....' - toen ik het zeide
lachte ze, groette en ging aanstonds door.

Maar 's avonds in het stille pension,
kwam, als gewoonlijk, ik haar nog wat lezen:
ze vroeg: 'Denkt U, dat ik nog zal genezen....?
Ik wou zo graag, dat ik nog blijven kon....'

De torenklok sloeg zwaar de stilte stuk;
het enige, wat zij nog verder zeide:
'Bewaart U nu dat takje witte heide;
ik ben te oud geworden voor 't Geluk....'

En 's morgens, toen ze in de auto ging,
scheen ze vermoeider dan ze was gekomen;
het afscheid heeft ze snikkend haast genomen:
'Gezondheid, Kind'ren, is zo'n machtig ding....'

De ouwe dienstbode

Ze loopt, of ze twee linkerschoenen draagt
 en op een draf, als werd ze opgejaagd;
 - de laatste jaren werd dat wat komiek:
 die malle schoenen, haast en rheumatiek. -

Wel duizendmaal, als ze langs 't venster schoof,
 zei Oma: 'Zie, daar gaat ze weer, die sloof...'
 en knikte haar vast ieder keer gedag:
 'Ach, ja; da's nog een meid van het ouwe slag...'

De meid-van-het-ouwe-slag vond veertig jaar
 haar prakkie in de keuken poenig klaar,
 haar opgedist door 't burgerlijk gevoel
 en ingeslikt op het puntje van een stoel.

- Eerst droeg ze 't eten binnen... en de rest
 was daarna goed voor haar - zij vond het best,
 of eig'lijk dacht en vond zij niemendal:
 ze had d'r voer; ze had d'r warme stal;

ze had d'r bed, heel hoog in 't herenhuis;
 daar sliep ze veertien duizend nachten koud en kuis
 en vond d'r werk vast ied're ochtend weer:
 van veertien duizend ochtends miste zij geen keer.

De meid-van-'t-ouwe-slag, als opgejaagd
en of ze steeds twee linkerschoenen draagt
gaat langs het raam, waar Oma niet meer knikt,
omdat de dood dit anders heeft beschikt.

'k Denk ieder jaar: 'Nou zie ik haar niet weer,
die ouwe meid, als ik met Kerstmis keer,
die slavenziel, in 't laatst nog zo komiek:
twee malle schoenen, haast en reumatiek...'

Zieke moeder

Ze zeiden allemaal: 't Kan zo niet blijven' -
 maar wàt gebeuren moest, heeft geen gezegd;
 de kleine kamer stond vol grote lijven;
 de zieke scheen alleen opzij gelegd.

Elk wist van d'ander: dáár kan moeder wezen;
 wist van zichzelf: bij ons kan ze niet zijn;
 tot één koud hart van armoe ging genezen
 door 't twink'lend licht in Moeders medicijn.

Een hand heeft stil het flesje opgenomen
 en het, nerveus, direct weer neergezet;
 bevrijding kwam: 'Laat Moeder bij ons komen'
 - en toen bewoog een teere hand in 't bed.

En die twee-derde van haar levensdagen
 doorzwoegde en opsprong bij een kinderkreet,
 die eeuwig gaf en nimmer iets zou vragen
 had spijt, dat zij nu overlast aandeed.

En zei, dat zij nog wel weer op zou leven
 en dat ze liever in haar kamer was;
 dan liet ze zich de medicijnen geven,
 ofschoon ze wist, dat ze niet meer genas.

Nu sliep ze in - de donk're grote lijven
 hielden zich stil de bedstee toegewend
 en ieder wist: ze zal hier willen blijven,
 want ieder had haar sterke wil herkend.

Mijn verlamde tante

Een kwarteeuw zat ze in d'r trijpen stoel,
 een zwaardvis, die een iegelijk doorboorde,
 'n lancet-in-pluche, één, die, venijnig, moordde:
 een zwartste treffer in het blankste doel.

Ze smeedt elks reputatie aan de wand
 en lasterde en heeft een elk geschonden;
 de reinste werd besmeurd teruggevonden;
 zij droeg voor nagels klauwen aan d'r hand.

Als zij, verlamd, een nieuwe buit besprong,
 vergat z'een wijl haar lijflijk onvermogen;
 ze knipperde met haar smaragden ogen
 tegen haar blinde vink, die nimmer zong.

Nog had z'een zwarte kat en in een kom
 een zieke goudvis; dan veel cactaceën
 (die het bij tante steeds voortrefflijk deeën)
 en voorts haar herder met zijn vals gegrom.

En, sinds haar ziekte haar aan de trijpestoel bond,
 versleet ze een onnoemlijk aantal meiden,
 die allemaal precies hetzelfde zeiden:
 'Dat mens doet zo krankzinnig met d'r hond....'

Wat was z'een ziel, een zielige tiran:
 ik zie me, als knaap weer bij haar, en ik sidder.
 'Daar leit de broodzaag....': oneerbied'ge bidder,
 die mee haar uitdroeg, wat weet jij daarvan?

Het is genoeg gelopen....

Het is genoeg gelopen en ik kan
de brand der keien langer niet verdragen;
weer zijn mij honderd deuren toegeslagen;
men vreest den vreemden, fanatieken man.

Van zeep en veters, schuur- en postpapier
ga 'k mank, alsof ze een centenaar mij wogen;
en ieder uur brandt achter mijne ogen
het vuur, de haat van het getreiterd dier.

Ahàsverus... de wandelende jood...
ik deel mijn wijk met vele lotgenoten;
ons worden eend're deuren toegesloten;
wij zijn de broeders van dezelfde nood.

O, veilig volk, dat achter veilig slot
ons afwijst, Gij kent niet de gloed der stenen,
de brand der voetzool en het wicht der benen,
waar kleed en schoeisel van het lichaam rot.

O, veilig volk in Uw gezapigheid,
wel zijt Gij nog in Abrahams schoot gezeten;
eens wordt de deur ons niet meer toegesmeten,
wanneer de haat Uw doffe koppen splijt.

Het is genoeg - het evenbeeld van God
kan nô' de brand der keien nog verdragen;
weer zijn mij honderd deuren toegeslagen,
door 't veilig volk, trots achter veilig slot.

Na een kwarteeuw

Ik heb mijn Zondagsschool-juffrouw gesproken;
het kind, dat 'k voor een kwarteeuw ben geweest,
stond haar zo levendig nog voor de geest;
- die reeks van jaren had haar stem gebroken -

‘Ik heb uw verzen,’ zei ze, ‘steeds gelezen
en dacht: deez' dichter school reeds in dat kind;
vreemd, dat men in den man den knaap hervindt...
alleen diens blijheid scheen mij ver te wezen....’

Mijn lachende protest gleeed langs haar henen;
ze zei: ‘En heugt u zelf iets van die tijd?’
- waarom betuigde ik beschaamd mijn spijt,
schoon mij haar lessen nauw' aanlokk'lijk schenen -

Dan stelde zij dien knaap weer tussen beiden
en aarzeld' ik, na heel lang zoeken, ‘Die?’
- haar hand hield bevend een fotografie,
waarvan zij, noch die kind'ren, mij iets zeiden -

Het album dichtdoend' en de zware sloten
haast strelend sluitend, zei ze: ‘Het is vreemd,
dat men eerst laat zijn kindsheid ernstig neemt....;
van deze foto's heb ik steeds genoten....’

Zij was naar dat verleden afgedreven,
een oude vrouw, die het bevreemdend vond,
dat één, die midden in zijn dagen stond,
zich niet, als zij, verdroomd, mocht overgeven.

De chef

In elke toonaard valt met U te spreken:
Gij blijft Zijn Heil'ge Onbewogenheid;
tikt Uw sigaar; zegt: 'Denkt U aan de tijd!'
en hebt de klagers door Uw deur gekeken.

Gij laat veel driften langs U henen glijden;
geen klacht, die ooit Uw koude hart bewoog;
Gij blaast Uw rook bedachtzamer omhoog,
naarmate wij U harder dingen zeiden.

Maar altijd blijft Gij, wat omstandigheden
zich opdoen in Uw kleine kabinet,
de Héer - wij zijn de draaiers-met-de-pet,
die buiten woester, dan hier-binnen deden.

Uw nagels wrijvend hoort Gij onze klachten;
tikt Uw sigaar en zegt: 'U kunt wel gaan
en aan de mensen, die nog buiten staan,
wilt U wel zeggen, dat ze even wachten.'

Gij leert ons allen op de tenen lopen;
de deur valt achter ieder zachtjes toe;
Gij speelt het klaar, al weet ook niemand hoe
en menig wachter is mee afgedropen.

Gij spilt aan geen van ons zelfs maar beloften;
Gij zegt ook niet, dat Gij wel eens zult zien;
vaak kreeg een klager z'n ontslag nadien;
onder Uw vrienden spreekt Gij van: 'die schoften'.

Wij zijn twee werelden en twee gelaten;
als mensen hebben wij niets meer gemeen,
dan enkel nog dat onvermijdelijk één:
van een verbitterd tot het einde haten.

Roomse eugenetiek

Hier woont, voor wie het nog niet wist,
Gregoor, die den orthopedist,
met schier wiskundige zekerheid,
elk jaar met 'een geval' verblijdt.

Wanneer 't gezin ter Hoogmis gaat
krukt een klein-Lourdes over straat;
geen heup-, knie-, voetdeformiteit,
waaraan niet één der kleinen lijdt.

Het is een Breugheliaanse stoet
en toch, M'nheer Pastoor zegt: 't moet;
en als Gregoor zou overslaan,
dan zou-d-ie op de keien staan.

Novemberochtend

Om zes uur wekte mij een luid geschreeuw
en rond de hoeve stommelde veel volk;
ik zag aan het raam het flitsen van een dolk;
een donk're straal spoot op de eerste sneeuw.

Geen stem, als van het varken, weent zo moord;
eerst luid en angstig, dan vol diep geklaag;
- het volk sloeg reeds z'n borrel in de maag,
bij het laatste reutelen in bloed vermoord. -

Dan droeg men schragen en een tafel aan,
lawaaiig van de vroege brandewijn;
en later lag een blank en kost'lijk zwijn,
dat was van haar en hoef geheel ontdaan.

- slechts aan de keel liep uit een kleine wond
gestaag nog bloed, dat spreidde rood en breed....
De kop één gulle lach; elk oog een spleet,
als slapend satisfait en oer-gezond.

Gelders dorpspotentaat

De kruidenier is vet en imposant;
op zomeravonden kunt gij hem vinden
met z'n gezin onder de forse linden;
over z'n buik reikt hand zich nauw' aan hand;

- de vingertoppen hebben iets contact;
alleen wanneer hij lacht, wordt dat verbroken -
hij heeft al veertig jaar naar drank geroken
en lacht het vetst, als hij er eentje pakt.

Hij is ouderling - dat is een schoon bedrijf:
hij staat tot Dominee, als Jezus tot God-Vader;
verdoolde daggelders brengt hij de kerk weer nader;
houdt met z'n lei protesten van zijn lijf.

- Z'n lei, die is, als Gods geduchte boek;
z'n buik, z'n lei, z'n afgesleten sloffen
zijn Het Gezag - hij zal de dorpers poffen,
maar krijgt ze, poffend, allen in zijn hoek.

De kruidenier is vet en imposant
en alle dorpers zijn zijn schuldenaren;
hij tilt zijn petje, krabbelt in zijn haren
en weet zich machtig naast den predikant.

Hij zit al zes maal vier jaar in de raad
en Burgemeester pleegt hem, lachende, te stompen
in 't vette buikje, als hij op z'n klompen
en handje-gevend naar zijn zetel gaat.

Het is alles vet, die hele magistraat;
bij kilo's gaat het intellect naar binnen
en dit consortium van dubbel-kinnen
bestuurt een lompen-proletariaat.

Ik zag jou deze zomer, kruidenier,
met jouw gezin onder de forse linden:
een nijlpaardvader tussen zijn beminden:
een walgelijk, over-verzadigd dier.

Notabele - de wereld loopt ten end'
jouw wereld van die lei en buik en sloffen
en de Vergelding zal aan jou niet poffen:
o, vette varken, dat zijn lot niet kent.

Z'encanailleerde zich....

Z'encanailleerde zich - de kleffe hand
der paria's lag eeuwig in de hare;
zij assepoesterde temidden van de schare
en stichtte staag haar kuiperige brand.

Telg uit gewestelijke heerserskliek,
auto-gedegreerde assepoester,
met een verworden, ziekelijke koester
naar d'UMSTURZ van de eigen republiek,

pleegde zij vaak aan de Heerlijkheid verraad,
ofschoon zij wist met d'and'ren mee te vallen;
zij speurde speling in de piedestallen
en zag, door haar, verwanten desperaat.

En ze genoot, de vijand toegewend,
de grond niet kennend der bizarre keuze,
omhoog zich rankend aan vervalste leuze
en fanatiek door ziekelijk sentiment.

Ze intrigeerde en vond gereed gehoor;
men hield zich aan haar konkelende lessen;
't prestige slonk der waardige regentessen;
zij hield het volk zijn slaafse masker voor.

Van wees- tot besjeshuis was elk ontsticht;
't verzet laaide op, waar maar haar voeten kwamen;
d'oligarchie der eigen dubbelnamen
werd stadig aan door haar gekuip ontwricht.

Tot het landvolk zich tot d'aanval onderwond,
na misgewas en onbeschaamde pachten
en het brutale fusillades wachtten
en z'onbewogen haar belofte schond.

Ze stond glimlachend aan de vijverrand
en volgd' 't wijken van d'opstandige schare;
z'encanilleerde zich: doorschoten in de hare
lag 's doden leiders grove werkershand.

Wekdroom

De angst hield, als een stalen klem, zijn strot omvat;
hij schreeuwde in zijn droom: hij zag de stad
uitlopen naar de weide, waar hij stond
naast het kinderlijkje op de voorjaarsgrond.

Nòg was de dreiging van de massa ver;
hoe klaar zag hij de witt' en gouden ster
der madeliefjes in haar kleine hand:
de ganse rijkdom van dit voorjaarsland.

- Hoe zag dit kind zovele bloemen staan
met witte stralen rond een hart saffraan? -
bloemen en kind werden ontzaglijk groot:
de bloemen welkten en het kind was dood.

En onafzienbaar, dreigend en luidrucht
kwamen de mensen - en hij was beducht
voor deze beesten, die hem zouden slaan:
hij kon geen stap van kind en bloem vandaan.

Hij schreeuwde in zijn droom - schrok op - en bij de maan
zag hij een vaas met madelieven staan
en aan de wand hing, bij dit licht volmaakt,
zijn teêr-geschilderd liggend kindernaakt.

Humor

Zomeravond in Gelderland

Ode aan het Uddelermeer.

Hoe zich de avondluchten vulden
met zwoele geur en zacht gegons;
de meregolfjes zongen: 'Gulden',
het lover ruiste: 'God met ons'.

Uddelermeer - vaak dacht ik later:
'Hoe 't mogelijk is, dat het bestaat:
een kwartje voor een glaasje water,
terwijl de put er vol van staat.'

Wij sliepen in de roggeschoven
en hebben sterretjes geteld
en dachten: 'Aanstonds klimt naar boven
de Dominee van Barneveld.'

O, Gelderland, wij beiden wisten,
hoe mooi Jij eig'lijk wezen kon,
zonder Jouw starre calvinisten;
al hei en bos en horizon.

Hoe zich de avondluchten vulden
met zwoele geur en zacht gegons;
de meregolfjes zongen: 'Gulden',
het lover ruiste: 'God met ons'.

140 pond

Ik ben Van Hattum en ik weet,
dat 140 pond zo heet,
maar dat de naam direct vervalt,
als het leven wijkt uit de Gestalt.

Dan ligt, onder de naam van lijk,
die honderdveertig pond te kijk;
Gij zijt bij het défilé misschien:
alleen ik zelf zal het niet zien.

Da's vreemd: ik zie, wat Gij niet ziet;
wat Gij dán ziet, zie ik weer niet.
Enfin....; de honderdveertig pond
is nog springlevend en gezond.

- En ik geniet graag 's levens gunst
én om mij zelf én om de kunst -

hoe meer ik drink, hoe meer ik eet,
hoe meer gewicht Van Hattum heet.

Confratersliedje

Ik moet de bruid eerst zien, door U geprezen;
want, Lieve Hemel, ik zag veler dicht'ren bruid....
- ach, hoe lichtzinnig tokkelt men de luit -
het zal weer schroom'lijk overdreven wezen.

Gij zingt, Gij moogt in haar geheimen wonen
en kent de weelden van haar zoete lijf;
misschien, Mijnheer, valt alles buiten kijf:
het meest zag ik imaginaire schonen.

Enfin, Gij zijt vervuld van haar mild leven
en a priori waarschuw ik U niet;
alleen fluit ik een oud soldatenlied:
de straf voor wie 'zijn moeder heeft vergeven -'

(die is nog veel te goed....., zeg: voor 't gebonden leven).

Gij denkt, ik zoek weer de befaamde spijkers;
en als 't 'laag water' wast, wat zult Gij doen?
Pen en pantoffel - keel op wit blazoen -
't aloude wapen van de rederijkers.

De dichter en de ethische dames

Ik ken Uw blankheid en ik verf mij zwart
en zet mij rustig op mijn achterpoten
en ga mijn zonden duizendmaal vergroten
en kerf U treit'rend in Uw reine hart.

Gij zijt haast lammetjes van marsepein;
U schort het rose strikje om de nekken;
ik trek, scheef-schalks, lachende wolvebekken
en raad, wie wel d'onnozelste mag zijn.

O, witte-wolkjes-van-onschuldigheid,
Uw suik'ren hartjes moeten er aan wennen,
dat, lammetjes, geen man U ooit zal schennen,
omdat Gij van fondant en walg'lijk zijt.

Uit medelijden gun ik U 't plezier
mijn zonden, U ter griez'ling, te vergroten,
al grijnzend, met gevouwen wolvepoten,
naast al Uw reinheid een afzicht'lijk dier.

Waarom houd ik van....

Waarom houd ik van een liedje,
dat op 't kantje af netjes doet?
't Is om het uitgestreken facie
onder buurmans hoge hoed.

En mijn recensenten zeggen,
dat ik te erotisch ben;
och, het is uit louter spotlust,
wijl ik buurmans treken ken.

Ik ben duizend-duizend keren
minder vroom en minder braaf,
doch, hoezeer een rotte appel,
toch naast buurman wonder-gaaf.

Ik lees gaarne Hanz Heinz Ewers
en ik lach daar smaak'lijk om;
Duits-exotisch is z'n mesthoop
met zo vaak een fijne blom.

't Is maar, wie het weet te plukken,
dat bouquetje erotiek;
Holland zal het nooit gelukken
met zijn vroom-perverse kliek.

Holland, dat aan lage boordjes
aanstoot neemt en altijd doet,
of heel Freud valt weg te moff'len
onder Holland's hoge hoed.

Holland met z'n omslagdoeken
aan de ingang van de kerk
en rond middernacht z'n zending
en z'n braaf maatschap'lijk werk.

Holland, dat zichzelf aan banden
en aan duizend kluisters legt
en welks tong toujours iets anders
dan het wulps hartje zegt.

Holland, dat de kat in het donker
van zijn kelder-keuken knijpt
en tot lastering van and'ren
d'eigen tong tot dolkmes slijpt.

Daarom en om duizend dingen
houd ik van de erotiek,
spottend in mijn leutig liedje
met die vroom-perverse kliek.

Geneefse gein

(of: hoort een haan 's Zondags bij de hennen te zijn?)

Krantenbericht: In sommige dorpen in Zeeland is het verboden, in verband met de Zondagsheiliging, 's Zondags den haan bij de kippen te laten.

Zes dagen polygaam;
's Zondags celibatair;
't rijmt moeielijk te zaâm
voor onzen Kantekleer.

Maar desalniettemin
en evenwel nochtans,
hij gaat het hokje in
en 's Zondags is 't 'lauw-kans'.

Ach, Haantje-van-Calvijn
op weeuwenaarse zoden,
ook jij moest dupe zijn
van 's Heren tien geboden.

Doch zeg mij eens in ernst
zijn alle Calvinisten
zes dagen in de week
- als jij - polygamisten?

En zeg eens Kantekleer,
is ook jouw baas met eren
's Zondags celibatair
tot meerder lof des Heren?

Ik ken slechts den roden Haan,
dien 'k zet op heil'ge daken;
die houdt zich nergens aan
en valt niet te genaken.

Die heeft meelij met jou,
als hij daar vrij en hoog,
j' in 't hokje treuren ziet
om 's Heren decaloog.